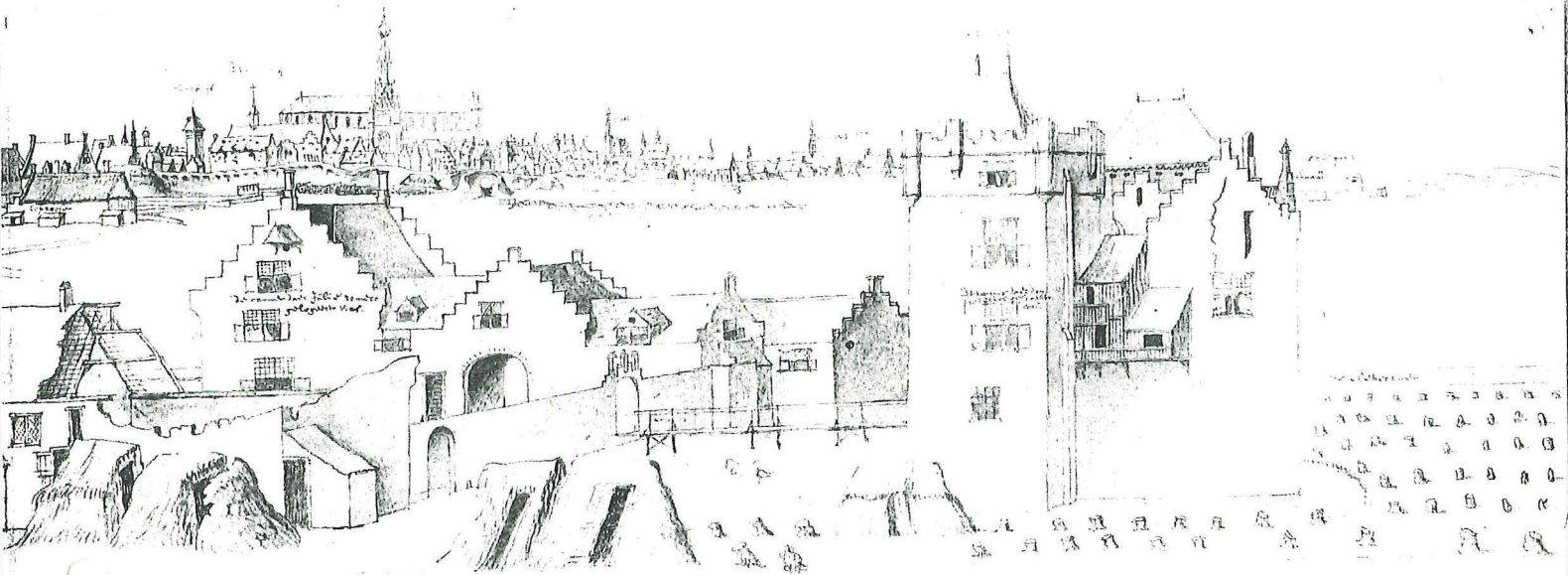

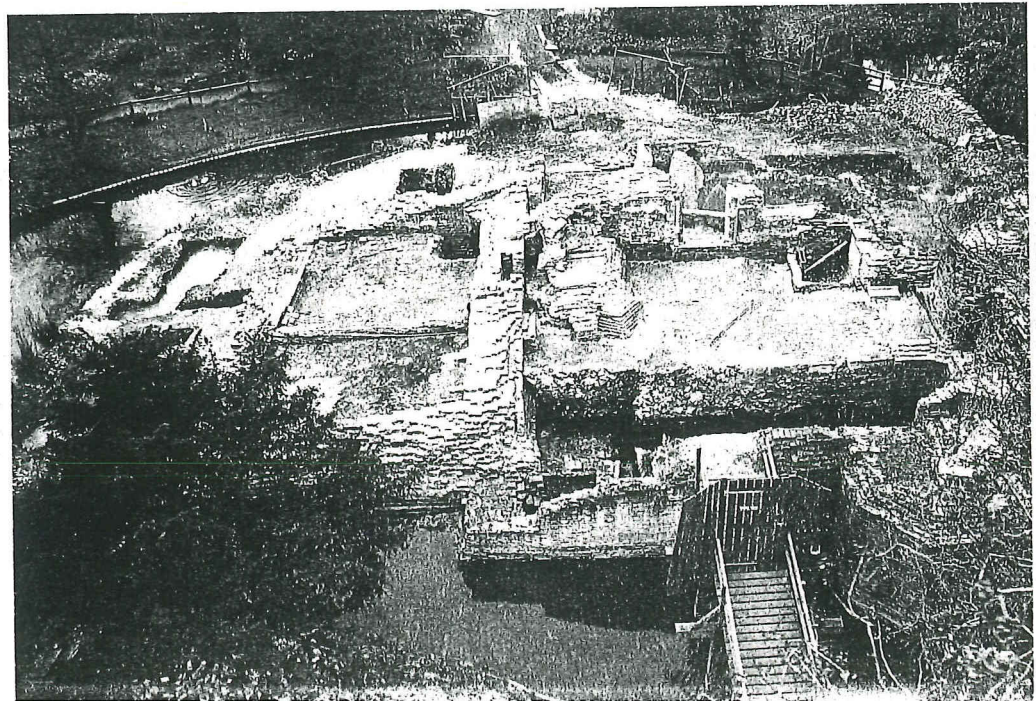
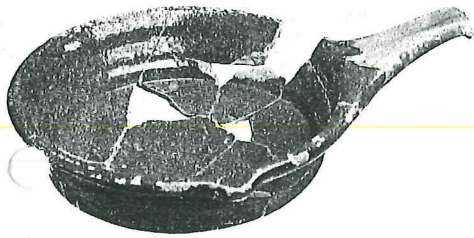
A2T

Redactie J.J. Temminck

Huis ter Kleef

*Het enige kasteel
van Haarlem*

REDACTIE J.J. TEMMINCK

HUIS TER KLEEF

HET ENIGE KASTEEL VAN HAARLEM

Schuyt & Co

1995

saille-techniek. Grisaille is glaspoeder vermengd met metaalpoeder, dat werd aangemaakt tot verfstof waarmee men het glas grijs tot zwart kon beschilderen. De nuancering van grijs tot zwart was afhankelijk van de dikte of verdunning van de aangebrachte verflaag.

Uit vak 529 kwam een fragment glas te voorschijn (afbeeldingen 7.8 en 7.9) dat eens onderdeel uitmaakte van een zeer fraai gebrandschilderd glas-in-loodraam. Het fragment is boogvormig en versierd met allerlei vegetatie in de vorm van stelen, bladeren, een bloem (margriet?) en ranken.

Rondom de bloembladeren, de stelen en de bladeren is een lijn aangebracht om de contouren van hetgeen onbehandeld en doorzichtig moest blijven aan te geven. Hierna is de rest van het glasoppervlak geheel bestreken met grisaille. De spiraalvormige ranken zijn aangebracht door middel van de zogenaamde 'sgraffito'-techniek, waarbij de voorstelling zichtbaar wordt door deze met een aangepunt voorwerp in de grisaille te krassen, waardoor het onderliggende glas weer zichtbaar wordt. Als extra accentuering werden de bladeren en de dikke stelen van nerven en schaduw voorzien

om het ruimtelijke effect te verhogen. Helaas is het glas door het verblijf in de bodem door en door donker van kleur geworden, slechts met lamplicht kon de afbeelding van het glas goed bekeken, gefotografeerd en getekend worden.

Een datering voor het glas is vooralsnog moeilijk te geven, glas-in-loodramen konden immers lang meegaan. Het raam zal zeker een van de mooiste vertrekken van het Huis ter Kleef hebben gesierd. Het fragment glas is 9,5 cm breed en 14 cm lang.

2. METAAL

Zoals vermeld bij de inleiding, is een selectie gemaakt uit de vele voorwerpen vervaardigd van metaal. Het meest kwam ijzer, koper/messing/brons voor, in mindere mate lood/tin, zilver (munten) en

goud. Van de groep lood/tin worden enkele voorwerpen besproken, tevens worden vermeld de enige drie voorwerpjes van goud.

Borden

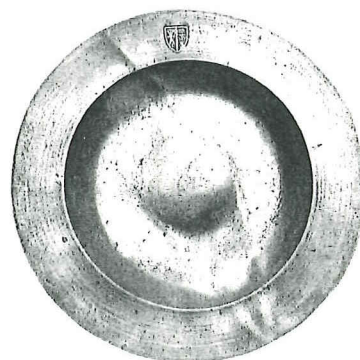
Bijzonder was wel de vondst van 24 tinnen borden, waarvan er 23 uit de latrinekoker AK kwamen en één uit de gracht (vak 515). De borden waren alle gebogen en opgerold, mogelijk was dit de enige manier om ze door de afvalkoker te kunnen krijgen (afbeelding 7.10). Enkele borden werden weer teruggebogen om te zien of ze gemerkt waren met een tingie-tersmerk of familiewapen (afbeelding 7.11), mogelijk kon hierdoor een datering worden verkregen. Groot was de verrassing toen bleek dat op de teruggebogen borden het familiewapen van de Van Cleve's stond ingeslagen (afbeelding 7.12). Aan welk familielid het wapen heeft toebehoord, is nog niet met zekerheid te zeggen, dit kan Margaretha van Cleve of haar zuster Catharina zijn. Margaretha overleed in 1411 en het kasteel werd toen eigendom van Catharina, die haar geërfde bezittingen in 1434 weer van de hand

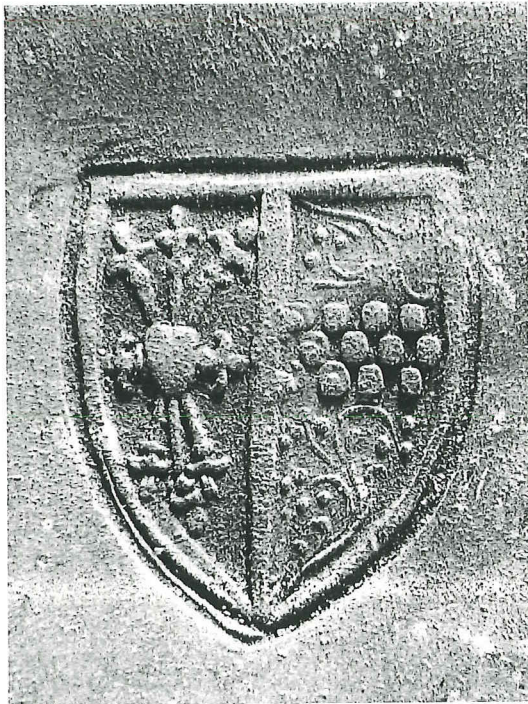

7.10 Opgerold tinnen bord.
Foto: P.A. Groeneveld, AWH.

deed. Op grond van de begeleidende vondsten zijn de borden gedateerd in het eerste kwart van de 15de eeuw.

7.11 Uitgebogen tinnen bord.
Foto: J. Fielmich, Gemeentewerken Haarlem.

7.12 Familiewapen van het tinnen bord.
Foto: P.A. Groeneveld, AWH.

Van sommige borden waren grote delen sterk ingevreten door de grondzuren, andere borden kwamen nagenoeg 'gaaf' uit de put te voorschijn.

Een van de borden werd ontdaan van de aangekoekte lagen en schoongemaakt tot het blanke tin. Een tweede bord werd schoongemaakt tot de 'patina', dit is een dunne verweringslaag die op een voorwerp wordt gevormd na verloop van jaren. In dit geval was de patina op de borden niet donker maar goudkleurig. Het was vroeger gebruikelijk om tinnen vaatwerk te poetsen of te schuren, bijvoorbeeld met fijn zand, zodat het glom als zilver. Het tin werd hierom ook wel het zilver der armen genoemd. Uit de 18de eeuw is nog een rijmpje op een porseleinen bord bewaard gebleven dat uiting gaf aan het 'onhandige' tin ten opzichte van het gemakkelijk schoon te maken porselein (Dubbe, 1978, p. 321).

*'Tinne borde zijn niet goet,
Omdat men ze schuure moet,
Maar een bord van porcelein,
Word van 't wasse wit en rein,
Daarom set vrij op den dis,
Een bord dat wel geschilderd is.'*

Het in het tinnen bord ingeslagen merk is een gedeeld schild (afbeelding 7.12) en is uitgevoerd in

vroeg-gotische stijl. Als herkenningsteken van de eigenaresse zien we op de linkerkant een zogenaamde karbonkel, een schildvorm liggende op vier stokken, voorzien van Franse lelies. De rechterkant heeft in het midden een geschaakt patroon, aan de boven- en onderzijde een fleuraal decor. Het schild is 1,5 cm breed en 2 cm hoog.

Diameter van het schoongemaakte bord: 24,5 cm; hoogte: 2 cm, dikte rand 2 mm; gewicht 600 gram.

Beker

Uit vak 536 in de noordgracht kwam een fraaie tinnen drinkbeker met een eenkavig scharnierend deksel te voorschijn (afbeelding 7.13). Op het deksel is een rond plaatje tin bevestigd waarop ingeslagen het wapen van Haarlem en de initialen CV van de tingieter (afbeelding 7.14). Bij navraag wie deze Haarlemse tingieter is geweest, bleek het hier om Cornelis Vechtersz. te gaan. Een bijzonderheid is wel dat dit het enige gemerkte stuk van Cornelis is dat tot nu toe bekend is. Cornelis is geboren omstreeks 1535 en overleed in 1607. In zijn leven heeft hij aanzienlijke functies bekleed, zoals kerkmeester, lid van de vroedschap, vinder van de St.-Joris- en Cluveniersdoelen en keurmeester van het tinnengietersgilde. Van belang is dat hij in 1592 reeds meester tingieter wordt genoemd (info: P. Biesboer, verbonden aan het Frans Halsmuseum te Haarlem). Wij kunnen deze datum vanwege de vondst bij Kleef terugzetten naar zeker 1573, de beker bevond zich immers al in de gracht toen het

7.13 Tinnen beker. Foto: P.A. Groeneveld, AWH.

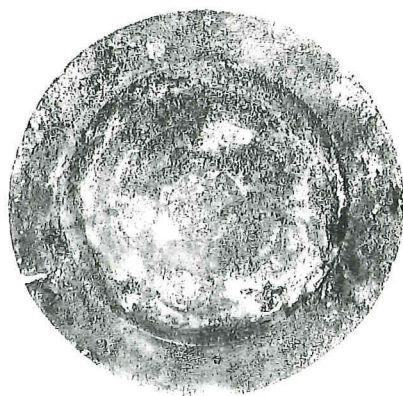

7.14 Het merk op het deksel.

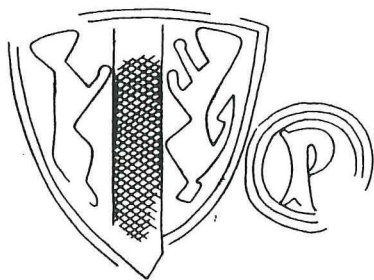
kasteel werd opgeblazen. Het is niet uitgesloten dat Cornelis de beker al op vroege leeftijd heeft vervaardigd, want zijn vader, Hendricksz. Vechter, was ook tingieter en Cornelis zal zeker bij hem in de leer zijn geweest. Als Cornelis deze beker rond zijn 15de jaar heeft vervaardigd, kunnen we de periode dat de beker is weggegooid op omstreeks 1555 houden. De hoogte van de beker is 11,5 cm en de diameter van het deksel 6 cm. De diameter van de bodem: 7 cm, de inhoud van de beker bedraagt 200 ml. Gewicht: 400 gram.

Bord

7.15 Tinnen bord.
Foto: P.A. Groeneveld, AWH.

Uit (water)put SS kwam tussen een laag leien een tinnen bord te voorschijn (afbeelding 7.15). Op de

7.16 De twee merken van het bord.
Tekening: K. Brouwer, AWH.

rand staan twee merken: in een gotisch schild staan twee naar elkaar toegewende, klimmende leeuwen en in een cirkel de letter P (afbeelding 7.16). Het bord heeft een platte bodem; ook de rand is plat met een dikte van 2 mm. De diameter van het bord is: 22,7 cm en de hoogte: 3 cm. Het bord is mogelijk vervaardigd in Rotterdam.

De datering is een probleem, daar begeleidend dateringsmateriaal ontbreekt. Afgaande op de dikte van het bord, het gotische schild en het gehele voorkomen van het bord, kan het uit de 15de eeuw afkomstig zijn. Gewicht: ca. 600 gram.

Trotseerlood

Uit de vakken 27-27a kwam een fraai trotseerlood te voorschijn: een afgehakte zwijnskop met bloedstralen uit de hals en erboven de naam Breder (afbeelding 7.17).

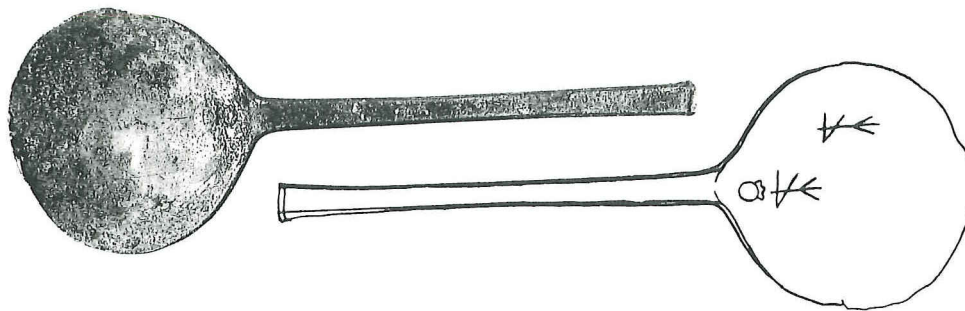
7.17 Trotseerlood.
Foto: J. Fielmich, Gemeentewerken Haarlem.

Een trotseerlood wordt op de daken gebruikt om de ijzeren spijkers, die een lood- of zinkconstructie op dakhout bij elkaar houden, te beschermen tegen regen. Deze loden werden over de spijkers heen op de zinken of loden ondergrond gesoldeerd. Op deze trotseerloden worden nu nog steeds de naam/initialen en/of het merk van het loodgietersbedrijf vermeld die de reparatie of nieuwbouw uitvoert. Maar dit trotseerlood wijkt af van de voorgaande opmerking; de zwijnskop werd door diverse Brederodes als embleem gebruikt en de naam Breder wijst mogelijk op een van de Brederodes die het Huis ter Kleef in bezit had. Het trotseerlood kan gedateerd worden tussen 1540 en 1573. Het Huis ter Kleef was toen eigendom van respectievelijk Reinoud III en Hendrik van Brederode.

De lengte van het lood is: 5,5 cm, de breedte: 4,5 cm en het gewicht: 36,2 gram.

Lepel

Er werden tijdens de opgraving maar twee tinnen lepels gevonden, waarvan die op afbeelding 7.18 de fraaiste is. De lepel werd gevonden in vak 504. Op de bak staat het merk: een tudorroos zonder initialen. Direct onder deze roos is een huismerk ingekrast (afbeelding 7.19); even links onder dit merk wordt het voor een tweede keer herhaald. De

7.18 Tinnen lepel.
Foto: P.A. Groeneveld, AWH.

7.19 Huismerken op de lepel.
Tekening: M. Valk, AWH.

lepel heeft een ronde bak en een rechte, plat zes-kantige steel die aan de bovenzijde enigszins versierd is. Aan de achterzijde van de steel, doorlopend op de bak, is een kleine 'naald' zichtbaar. Als merk is op de bak een gekroonde roos ingeslagen. Deze roos en kroon zijn door onder anderen de Nederlandse tingieters van hun Engelse collega's overgenomen. Het roosmerk verschijnt in de noordelijke Nederlanden omstreeks 1535-1540 (Dubbe, 1978, p. 109).

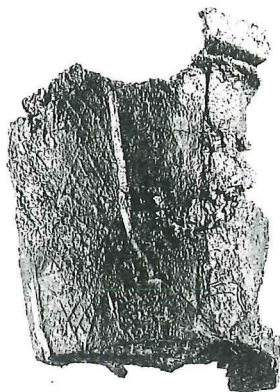
Voor de datering van dit type lepel wordt de tweede helft van de 16de eeuw aangegeven, waarbij de gekroonde roos zonder initialen wel als het oudste roosmerk van dit type lepel wordt beschouwd (Baart, 1977, p. 297). De datering van de in de gracht gevonden lepel zal omstreeks 1540 liggen, dit op grond van het erbij gevonden aardewerk en het ontbreken van initialen bij het roosmerk.

De lengte van de lepel is: 18 cm en de diameter van de bak: 6,2 cm; het gewicht is: 64,5 gram.

Vogelrinkbakje

Van lood/tin-legering werd in vak 14 een fragment

7.20 'Vogelrinkbakje'.
Foto: P.A. Groeneveld, AWH.

van een bakje gevonden, waarvan de vorm doet vermoeden dat het om een vogelrinkbakje gaat (afbeelding 7.20). Op de voorzijde staat een gotisch schild met het wapen van Delft; verder is het bakje versierd met lijnen en gearceerde 'haaietanden'. Opmerkelijk is dat deze bakjes soms worden aangetroffen in een rijkere context, zoals kastelen en schuttersdoelen. Naar de functie en herkomst wordt momenteel onderzoek gedaan door de schrijver van dit artikel. De hoogte van het bakje is: 5,1 cm, de datering: 15de/16de eeuw.

Lakenlood

Uit de opgraving kwamen slechts enkele lakenloden. Deze loden werden gebruikt in de textielindustrie en dienden om de koper te informeren over de kwaliteit van het textiel. Op het lakenlood werd in het algemeen het stadswapen ingeslagen van de stad waar het textiel vervaardigd was en tevens werden tekst en/of merken aangebracht.

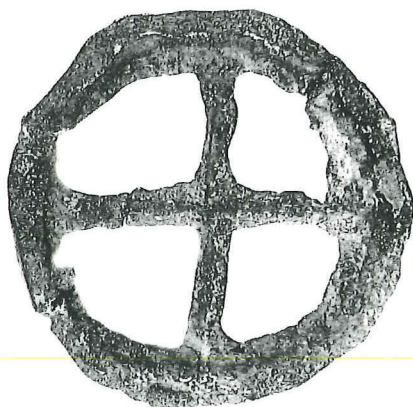
Het uit de gracht afkomstige lakenlood is een zogenaamd pinnelood; deze loden bestaan uit twee ronde schijven verbonden met een lip. In de ene schijf bevindt zich een gat, in de andere schijf een pin. Voor het bevestigen op het textiel werd de pin door de stof geprikt en het lood samengeknepen, zodat de pin door het gat van de andere schijf stak. Vervolgens werd door middel van een stempel één of meer merken in het lood geslagen waarna beide zijden aan elkaar werden 'geklonken' door de platgeslagen pin.

Het gevonden lakenlood is wel bijzonder te noemen, want een dergelijke vorm met ingeklopte gegevens komt zelden voor. In de voorkant van het

lood staan vijf kleine merken geslagen die aan huismerken doen denken. De onderzijde van het lakenlood is bolvormig. Het lood werd aangetroffen in de stort afkomstig uit de vakken 27 en 27a. De plaats van herkomst is onbekend vanwege het ontbreken van een stadswapen. Datering van het lood: 15de-16de eeuw, gewicht: 15,6 gram, de diameter bedraagt: 2,9 cm.

Insigne

Afkomstig van de binnenplaats uit de lagen boven het 13de-eeuwse materiaal kwam een loden/tinnen voorwerp te voorschijn: een gegoten, ronde ring in de vorm van een Iers kruis (*afbeelding 7.21*), met een diameter van 3,5 cm en een gewicht van 7,3 gram. Het voorwerp is slecht afgewerkt en heeft geen bevestigingspunten waaruit kan worden afgeleid of het ergens aan gehangen heeft of op kleding werd vastgemaakt.

7.21 Insigne, lood/tin.
Foto: P.A. Groeneveld, AWH.

Uit de grondstort afkomstig uit de noordtoren of binnenplaats kwam een tweede, identiek kruis te voorschijn, echter met een diameter van 1,6 cm en een gewicht van 2,1 gram. De functie van deze voorwerpen is vooralsnog onbekend. Een mogelijkheid is dat het hier om nog onbekende pelgrimsinsignes gaat. Vooral de laatste jaren worden er in Nederland veel insignes gevonden van een nog onbekende vorm of bedevaartsplaats. De twee voorwerpen kunnen ieder een opengewerkte hostie voorstellen, waarbij het kruis is uitgespaard. In Amsterdam is enige jaren geleden een plankje gevonden waarop twee insignes waren bevestigd. Op

een van deze insignes worden 45 hosties afgebeeld met op elk een Christus aan het kruis (Baart, 1977, p. 393).

Het Ierse kruis komt ook voor als beschildering op 15de-eeuws aardewerk en wordt wel gezien als een afweersymbool tegen kwalijke zaken (Boymans, 1988, p. 42).

Maar ook komt een dergelijk kruis voor in traditioneel brood in bijvoorbeeld Oostenrijk en Westfalen. Deze broodjes zouden als een spijsoffer op kerkelijke feestdagen in het vuur worden geworpen om bescherming en afweer tegen vuur (brand) af te dwingen (Hansen, 1968, p. 18, p. 19, afbeelding a).

Hoewel de functie van de twee voorwerpen niet bekend is, kunnen we wel met enige voorzichtigheid stellen dat ze de gebruiker ervan moesten vrijwaren en beschermen tegen kwalijke zaken. De twee voorwerpen horen thuis in de volksreligieuze symboliek van de laat-middeleeuwse mens.

Deksel

Het tinnen deksel (*afbeelding 7.22*), met in de grip nog een fragment van het oor, heeft toebehoord aan een glazen drinkkan vervaardigd uit blauw glas. Het geheel werd gezeefd uit de grond afkomstig uit vak 35. Hoe de vorm van deze glazen kan is geweest, is niet vast te stellen. Mogelijk, gezien de kleine diameter van het deksel, is het voorbeeld van een steengoed kan genomen. Het scharnierend deel van het deksel is 'eenkakig' en hierdoor te plaatsen in de 16de eeuw (Dubbe, 1978, p. 162). Bij latere exemplaren werden deze scharnieren twee- en zelfs driekakig, hetgeen een technische

7.22 Tinnen deksel met restant glazen oor.
Foto: P.A. Groeneveld, AWH.

voortgang betekende, omdat het deksel niet gemakkelijk meer zijwaarts was te bewegen. De grip bestaat uit een op een kort, verticaal staakje rustend horizontaal balkje.

Het merk, ingeslagen aan de binnenzijde van het deksel, is moeilijk te ontcijferen door invreting van corrosie.

Tinnen deksels op glaswerk kwamen wel vaker voor (Henkes, p. 249), maar zijn tot dusver alleen voor gebruik op 17de-eeuwse en latere bierpullen bekend. De datering van het deksel is eerste helft van de 16de eeuw. De diameter bedraagt 5 cm, het gewicht met restant glazen oor: 48,4 gram.

Armenpenning

Tijdens het opgraven van de vakken 220, 221, 230 en 231 viel er een beetje zand van de kruiwagen, waarin later een aardige vondst werd gedaan. Gevonden werd een vrij zware, loden munt. Aanvankelijk werd aan een valse munt gedacht, maar het bleek hier te gaan om een armenpenning. Deze armenpenningen, evenals de loden/tinnen muntspelden, werden naar voorbeeld van de in die tijd gangbare munten geslagen. Ze werden aan de armen uitgereikt, die ze konden inwisselen voor voedsel of kleding.

Aan de voorzijde (afbeelding 7.23) van deze armenpenning is een cirkel in vier velden verdeeld. Tegenoverstaand in de vier velden zien we respectievelijk een Franse lelie en een leeuw met drie schuinstaande balken. Om de cirkel het randschrift: MONETA NOVA OP(idium) DELF = het nieuwe geld van de stad Delft. In het midden een hart-schild met kruis. Aan de keerzijde van de penning

7.23 Voorzijde van een loodtinnen armenpenning.
Foto: J. Fielmich, Gemeentewerken Haarlem.

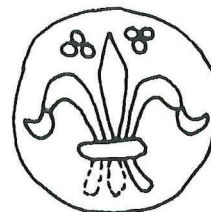
staat een kruis dat een cirkel verdeelt in vier velden met in elk veld drie stippen. Het randschrift luidt: SANCTUS MARTINUS = de heilige Martinus. Een zelfde type penning werd gevonden bij het huis Palenstein te Zegwaard (Hulscher, 1993, p. 80) en wordt gedateerd na 1434.

De penning gevonden in de gracht van Kleef is vervaardigd naar voorbeeld van een zilveren stuiver van de Bourgondische Nederlanden. Datering: 1434-1520. De penning heeft een diameter van: 2,8 cm, een dikte van 1 mm en een gewicht van: 6,2 gram.

Muntspeld

Afbeelding 7.24 is een lood-tin-imitatie van een gouden Fiorino uit Florence, een munt die in gebruik was van 1252-

1533. De in vak 15 gevonden muntspeld heeft aan de voorzijde een Franse lelie of fleur de lis, aan weerszijden van het middelste blad zijn aan de bovenzijde drie stippen aangebracht. De achterzijde van de muntspeld is glad, een klein gedeelte is nog zichtbaar waar de afgebroken draagspeld heeft gezeten, waarmee het voorwerp op de kleding werd bevestigd. De diameter is: 1,2 cm. Datering: 15de eeuw. Gewicht: 1,8 gram.

7.24 Loodtinnen muntspeld met de 'fleur de lis'.
Tekening: M. Valk, AWH.

Gesp

Onder uit de sleuf op de binnenplaats kwam een gesp (afbeelding 7.25) vervaardigd van tin/loodlegering te voorschijn. Dergelijke gespen werden door middel van de gespnaald op de kleding bevestigd of vormden de sluiting van een riem of gordel. De ene helft is getordeerd en de andere helft is plat en onbewerkt. Daar tussenin bevond zich, aan het draaipunt links, de gespnaald. Aan de onderzijde is nog als extra versiering een bloemetje aangebracht. Van deze gespen werden er ook grotere gemaakt van messing, zilver of goud. Deze zogenaamde 'fermails' (Wurfbain, 1980) werden gedragen door de rijkere en de adel, echter in ons

7.25 Loodtinnen gesp, zgn 'fermail'.
Foto: J. Fielmich, Gemeentewerken Haarlem.

geval zal deze eenvoudige gesp meer in gebruik zijn geweest bij 'het gewone volk'. Een zelfde gesp als gevonden in Kleef is afkomstig uit Reimerswaal en wordt gedateerd in de periode 1375-1425 (Beuningen, 1993, p. 298, afbeelding 886). Datering van de gevonden gesp: 14de-15de eeuw. Diameter: 2,3 cm. Gewicht: 2,7 gram.

Buste-insigne

Uit een van de laatst gezeefde vakken, vak 35a, kwam een buste-insigne te voorschijn. Het insigne bestaat uit een platte, ronde band met een pseudo-tekst van strepen en de letters V, O en H. In het midden de buste van een man. Aan de achterzijde is nog de draagspeld aanwezig. Dergelijke insignes komen veel voor (Beuningen, 1993, p. 273). De voorstelling van het hoofd is profaan. De opschriften zijn veelal onleesbaar of de letters verbasterd, kennelijk lag bij dit soort insignes een leesbare tekst niet zo nauw, als de gebruiker ervan maar het idee had dat er een tekst stond. Bovendien had een duidelijk leesbare tekst vroeger niet veel zin, immers, de doelgroep waarvoor deze insignes bedoeld waren, was voor het grootste deel analfabeet. Datering: 1350-1450, diameter: 1,5 cm. Gewicht: 1,3 gram. Opschrift: vov\h\.

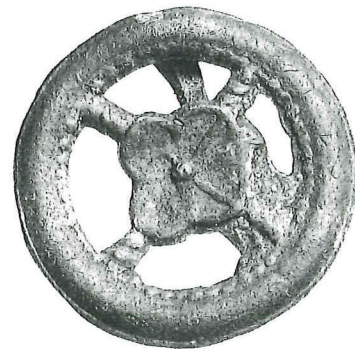
Hanger

Uit vak 471 werd een klein, rond voorwerp gezeefd met in het midden een bloem omgeven door een parelrandje. Aan de achterzijde bevindt zich een draagspeld en aan de bovenzijde is een oogje bevestigd. Bij deze voorwerpjes werd het eigenlijke insigne aan het oogje gehangen waarna het geheel

door middel van de draagspeld op de kleding werd bevestigd (zie voor voorbeeld: Beuningen, 1993, p. 316, afbeeldingen 991 en 993). Een vergelijkbaar exemplaar kwam uit latrine AK. Het voorwerp is in de 15de eeuw te plaatsen, met een diameter van: 1,5 cm. Gewicht: 0,9 gram.

Hanger

Uit de beerlaag C van latrine AK kwam een vergelijkbaar exemplaar (afbeelding 7.26) te voorschijn als uit vak 471, waarschijnlijk heeft hieraan ook een oogje gezeten waaraan het eigenlijke insigne was opgehangen, maar dit is afgebroken. Aan de achterzijde is de draagspeld nog aanwezig. De datering van dit voorwerp ligt omstreeks 1425. De diameter is : 1,5 cm, met een gewicht van: 1,2 gram.

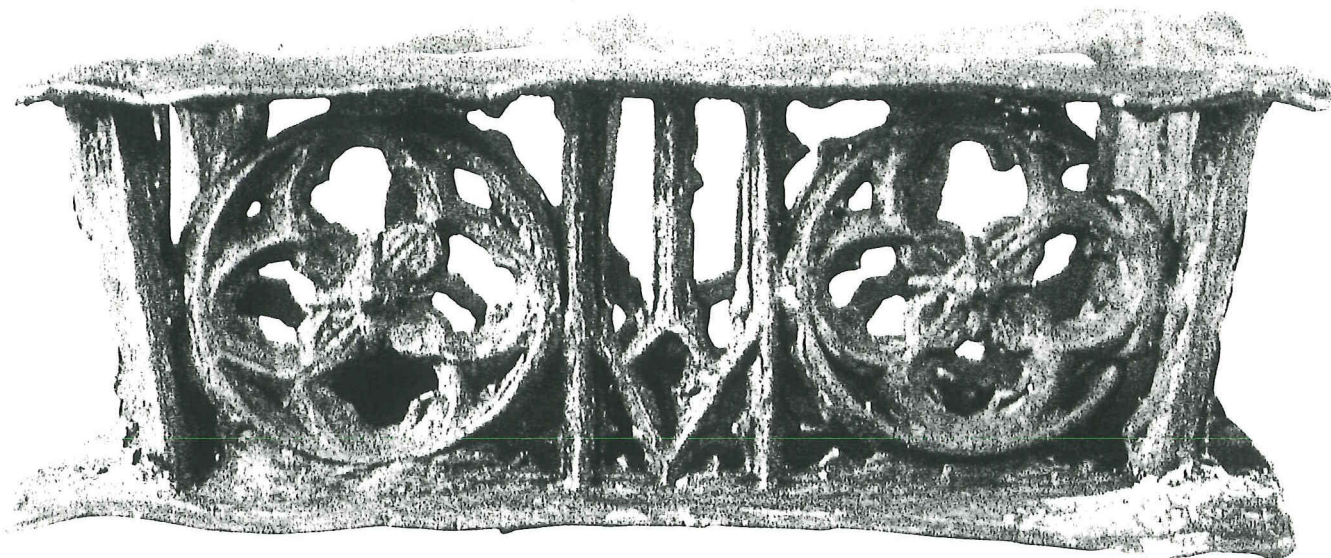

7.26 Loodtinnen hangertje.
Foto: J. Fielmich, Gemeentewerken Haarlem.

Console

Uit de beerlaag C van latrine AK werd een fraai uitgewerkt voorwerp van tin/lood-legering gezeefd. Het voorwerp is incompleet en heeft vermoedelijk dienst gedaan als console, waarop mogelijk een voorstelling van een heilige heeft gestaan.

Het voorwerp heeft een duidelijke voor- en achterkant. Aan de voorzijde (afbeelding 7.27) heeft de console als versiering diverse raamindelingen in gotische stijl, afgewisseld met cirkels waarin een vierpas en een bloem zijn aangebracht. Aan de achterzijde is een doorlopende, gotische raamindeling zonder de cirkels met vierpassen. De twee zij-

7.27 Voorzijde van de loodtinnen console.
Foto: P.A. Groeneveld, AWH.

kanten zijn identiek aan elkaar: een cirkel, met vierpas en bloem, tussen de raamindeling.

Nadat de console uit een vermoedelijk platte mal is verwijderd, is zij in model gebracht en gesoldeerd. De bovenzijde, waarop de afbeelding heeft gestaan, is apart aangebracht en gesoldeerd. Hierop zijn nog soldeersporen te zien en enkele openingen waarin de voorstelling op de console was verankerd. Aan de binnenzijde is nog een fragment van een gesoldeerde strip van lood/tin aanwezig, de rest is afgebroken.

De hoogte is: 1,8 cm, de breedte: 4,5 cm, de lengte: 3,3 cm, met een gewicht van: 24,4 gram. Het voorwerp is in het eerste kwart van de 15de eeuw te dateren.

A. GOUD

Afkomstig uit diverse vakken werden drie gouden voorwerpjes gezeefd. Een datering is bij de hanger en het beslag vooralsnog niet te geven. Immers, goud kon bijvoorbeeld jarenlang in familiebezit blijven.

Hanger

Een klein, rond hangertje werd uitgezeefd uit vak 10. Het is voorzien van een draagoogje, waarvan het middengedeelte is opgeboid. Mogelijk was dit met andere op kleding of diadeem genaaid ge-

weest. De diameter: 0,5 cm. Het gewicht is minder dan 1/10 gram. Datering 15de-16de eeuw.

Beslag

Uit vak 135 werd een rechthoekig stuk beslag gezeefd (*afbeelding 7.28*). Het is fraai uitgewerkt en was mogelijk op kleding of gordel bevestigd geweest. Aan de achterzijde is een vierkant plaatje goud bevestigd voor versteviging of bescherming. Aan weerszijden zijn twee gaatjes meer uitgesleten dan de rest. Hierdoor werd het voorwerp bevestigd op een ondergrond. De afmetingen zijn: 1,6 cm bij 1,6 cm. Gewicht: 1,3 gram. Datering: 15de-16de eeuw.

7.28 Gouden (riem?)beslag.
Foto: P.A. Groeneveld, AWH.

